

Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2025:59)

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 1 september 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Justitiedepartementet har remitterat *Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2025:59)* till bland andra Stockholms stad för yttrande.

Utredningen lämnar ett antal förslag. Bestämmelsen om äktenskapstvång och om vilseledande äktenskapsresa föreslås utvidgas till fler situationer än i dag för att lagstiftningen mot ofrivilliga äktenskap ska vara heltäckande. En ny straffbestämmelse om äktenskapsresebrott mot barn föreslås att införas i brottsbalken. Kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för äktenskapsresebrott mot barn kommer därmed att överensstämma med kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för barnäktenskapsbrott.

Utredningen föreslår att straffskalorna för äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och äktenskapsresebrott skärps för att fullt ut motsvara allvaret hos sådan brottslighet. Utredningen föreslår vidare att hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ska få användas i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott.

I uppdraget har det även ingått att lämna nödvändiga författningsförslag. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

På grund av kort remisstid har socialförvaltningen inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till utredningens förslag om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialförvaltningen lämnar flera synpunkter men ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är positivt att den här utredningen har genomförts, likaså är flertalet av utredningens förslag bra och angelägna för att vi som samhälle bättre ska kunna skydda de som utsätts för hedersrelaterat förtryck.

Utredningen lägger ett stort fokus på straffskärpningar för flera hedersrelaterade brott. Det är viktigt, inte minst då straffskärpningar också möjliggör en utökning i användandet av hemliga tvångsmedel. Sådana metoder är extra betydelsefulla i den här typen av brottslighet, då det minskar bevisbördan för målsägande som ofta befinner sig i en mycket utsatt situation i och med att gärningspersonerna normalt är nära familj eller släkt.

Ett annat stort fokus i utredningen är att förhindra ofrivilliga äktenskap. Utvidgningen av bestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa är välkommen. Det stärker skyddet för särskilt utsatta personer som riskerar att manipuleras eller tvingas in i äktenskap.

Det är dock märkligt att utredningen valt att inte rekommendera en kriminalisering av tvång att vara kvar i ett äktenskap. Det bör finnas möjliga vägar framåt för en sådan kriminalisering, men om regeringen väljer att lyssna på utredningen i detta så behöver istället annan lagstiftning tillämpas i högre grad, exempelvis lagstiftning mot olaga tvång.

Slutligen kan jag konstatera att även om utredningens slutsatser, med något undantag, är välavvägda och straffskärpningarna rimliga så saknas brottsofferperspektivet. I hedersrelaterad brottslighet är brottsoffer och förövare normalt nära anhöriga och då finns en risk att brottsoffer tvekar, eller avstår från att, söka hjälp utifrån oro för straff mot närstående personer. Det är av stor vikt att kommunala insatser och samverkan mellan myndigheter fungerar för att tillgodose stöd och skydd för personer som utsatts för de brott som utredningen avser. Detta kräver en stor kunskap och förståelse för det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer för att på rätt sätt kunna stötta de som utsätts och att lagföra gärningspersoner.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 20 augusti 2025

Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss - Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2025:59),
Dnr 2025/800-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Hedersnormer är ett allvarligt hot mot individens frihet och något som aldrig kan accepteras i ett öppet och demokratiskt samhälle. Ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet, och samhället har ett ansvar att stå på de utsattas sida när deras frihet hotas. Därför behöver insatserna mot hedersrelaterat våld och förtryck stärkas ytterligare. Vi välkomnar utredningens förslag och ser det som ett viktigt steg framåt. Liberalerna har länge lyft vikten av att samhället inte blundar för dessa problem, och det är därför glädjande att konkreta åtgärder nu är på väg.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Centerpartiet välkomnar utredningens förslag om stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck. Varje människa ska ha friheten att leva sitt liv utan hot eller tvång.

Vi vill särskilt betona vikten av att uppmärksamma de grupper som ofta drabbas dubbelt: hbtqi-personer, vars sexuella läggning eller könsidentitet kan uppfattas som ett hot mot familjens heder, samt personer med funktionsnedsättning, som ofta befinner sig i extra stor beroendeställning till sina närstående. Dessa grupper riskerar att utsättas för osynligt eller svårupptäckt våld, vilket gör det ännu viktigare att lagstiftningen och samhällets stödinsatser utformas med deras behov i fokus.

Samtidigt måste straffskärpningar kompletteras med förebyggande arbete, där kommuner, skola, socialtjänst och civilsamhälle får de resurser och den kunskap som krävs för att kunna agera tidigt.

Ärendet

Regeringen beslutade den 18 januari 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och ta ställning till om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas. Utredaren har haft i uppdrag att analysera och ta ställning till;

- om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas,
- om kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för att ett barn tillåts att gifta sig före 18 års ålder eller tillåts att resa till en annan stat än den där han eller hon bor i syfte att barnet där ska utsättas för ett barnäktenskapsbrott bör utvidgas,
- om försök och stämpling till vilseledande till äktenskapsresa samt tvång att vara kvar i ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse bör kriminaliseras, och
- om förbudet mot erkännande av utländska månggiften bör gälla utan undantag och reglerna om erkännande av utländska fullmaktsäktenskap bör skärpas.

I uppdraget har det även ingått att lämna nödvändiga författningsförslag. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utredningen anser inte att kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för att en person tillåts att gifta sig före 18 års ålder behöver utvidgas, men att de straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa utvidgas till att omfatta fler situationer än i dag för att lagstiftningen mot ofrivilliga äktenskap ska vara heltäckande.

En kriminalisering av tvång att vara kvar i ett äktenskap innebär enligt utredningen sådana tillämpnings- och gränsdragningsproblem att det kan ifrågasättas om en sådan kriminalisering skulle kunna utformas och avgränsas på ett tillräckligt tydligt sätt för att uppfylla kriterierna för en kriminalisering och legalitetsprincipens krav på tydlig och förutsebar lagstiftning. Utredningen anser därför att tvång att vara kvar i ett äktenskap inte bör kriminaliseras. Om en särskild kriminalisering av tvång att vara kvar i ett äktenskap ändå genomförs, anser utredningen att bestämmelsen bör utformas på så sätt att de straffbelagda handlingarna innefattar att en person genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av utsatt belägenhet hindrar en person från att lämna ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. Det bör då krävas att brottsoffrets vilja att lämna förbindelsen har kommit till uttryck på något sätt.

Utredningen lämnar följande förslag;

- Bestämmelsen om äktenskapstvång ska utvidgas till att omfatta även den som genom vilseledande angående att ett äktenskap ingås eller förutsättningarna för äktenskapets upplösning förmår en person att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse.
- Bestämmelsen om vilseledande till äktenskapsresa ska utvidgas till att omfatta även de situationer där en person genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmås att resa till en annan stat än den där han eller hon bor i

syfte att personen ska utsättas för äktenskapstvång eller barnäktenskapsbrott. Brottsbeteckningen ska ändras till äktenskapsresebrott.

- En ny straffbestämmelse om äktenskapsresebrott mot barn ska införas i brottsbalken. Bestämmelsen ska omfatta den som begår en sådan gärning som avses i bestämmelsen om äktenskapsresebrott mot en person som inte har fyllt 18 år samt den som i annat fall förmår eller tillåter en person som inte har fyllt 18 år att resa till en annan stat i syfte att personen ska utsättas för barnäktenskapsbrott. Bestämmelsen ska gälla även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte fyllt 18 år. Kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för äktenskapsresebrott mot barn kommer därmed att överensstämma med kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för barnäktenskapsbrott och behöver därutöver inte utvidgas ytterligare.

Skärpta straff för vissa hedersrelaterade brott

Utredningen föreslår att straffskalorna för äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och äktenskapsresebrott skärps. När det gäller äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott föreslår utredningen att minimistrafvet för dessa brott höjs från allmänt fängelseminimum om 14 dagar till fängelse i sex månader och att maximistrafvet höjs från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. När det gäller äktenskapsresebrott föreslås att straffskalan för brottet ändras så att det för brottet stadgas fängelse i högst fyra år, i stället för två år.

Hemliga tvångsmedel i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott

Det krävs inte bara en heltäckande straffrättslig lagstiftning för att komma åt det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Det föreligger ofta bevissvårigheter i ärenden om hedersrelaterad brottslighet. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har lyft behovet av att kunna använda hemliga tvångsmedel i större utsträckning än vad som nu är möjligt. Av de analyser som utredningen har gjort framgår att det i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott finns ett stort behov av att använda hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation både mot den som är skäligen misstänkt för brott och i syfte att fastställa vem som skäligen kan misstänkas för brott. Enligt utredningen kan de hemliga tvångsmedlen ha en avgörande betydelse för att dessa brott ska kunna utredas och beivras.

Utredningen gör bedömningen att intresset av att effektivt kunna utreda äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott överväger de enskildas intresse av skydd för sitt privatliv. Vidare anser utredningen att äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott är brott av så allvarlig karaktär att det är motiverat med användning av hemliga tvångsmedel.

Konsekvenser av förslagen

Avsikten med lagändringarna som föreslås är enligt utredningen att skapa en mer ändamålsenlig lagstiftning som speglar allvaret i hedersrelaterad brottslighet.

Skärpningen av straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott avses spegla en strängare syn på de aktuella brotten. Utredningens förslag om att hemliga tvångsmedel ska få användas i utredningar om äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott innebär en ökad risk för den personliga integriteten men bidrar samtidigt till att förbättra möjligheterna för de brottsbekämpande myndigheterna att upptäcka, utreda och lagföra hedersrelaterad brottslighet, vilket innebär en ökad rättstrygghet för enskilda.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

På grund av kort remisstid har socialförvaltningen inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till utredningens förslag om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Stadsledningskontoret har inga invändningar mot utredningens förslag om skärpta straffskalor för äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och äktenskapsresebrott. Kriminalisering av försök till äktenskapsresebrott är av särskilt stor betydelse utifrån vikten av att dessa brott förhindras innan de har begåtts, då det är svårt att ge adekvat stöd och hjälp till personer när de redan förts utomlands. En skärpning av straffskalor kan medföra en ökad möjlighet till att använda hemliga tvångsmedel, vilket i sin tur kan möjliggöra insamling av bevis och anskaffande av information av vikt för att både kunna utreda och förhindra brott. Stadsledningskontoret ser att det även kan tillgodose skydd för målsägande så att denne exempelvis ska kunna undgå att föras utomlands eller riskera att utsättas för ökad fara i de fall där målsägande redan förts utomlands.

Då det ofta föreligger bevissvårigheter i ärenden om hedersrelaterad brottslighet instämmer stadsledningskontoret i behovet av att kunna använda hemliga tvångsmedel i större utsträckning än vad som nu är möjligt. Stadsledningskontoret står även bakom de behovsanalyser som Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har gjort som har erfarenhet av ärenden där hemliga tvångsmedel har varit gynnsamma för att kunna samla in relevant bevisning utan att utsätta målsäganden för ökad fara. Hemliga tvångsmedel kan även lätta bevisbördan från målsägande som redan befinner sig i en utsatt och sårbar situation i relation till gärningspersoner som ofta är nära familj eller släkt.

Stadsledningskontoret ser positivt på utredningens förslag om att bestämmelsen om äktenskapstvång ska utvidgas till att omfatta även den som genom vilseledande angående att ett äktenskap ingås eller förutsättningarna för äktenskapsupplösning

förmår en person att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. Det är viktigt att personer som av olika skäl inte har förmåga att förstå att äktenskap ingås eller innebörden av att äktenskap ingås också skyddas av lagen. Vidare ser Stadsledningskontoret positivt på bestämmelsen om att vilseledande till äktenskapsresa ska utvidgas till att omfatta även de situationer där en person genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmås att resa till en annan stat än den där han eller hon bor i syfte att personen ska utsättas för äktenskapstvång eller barnäktenskapsbrott samt den nya brottsbeteckningen äktenskapsresebrott. Stadsledningskontoret ser att fler situationer kommer kunna omfattas i det nya förslaget till lagstiftning och att särskilt sårbara personer får ett utökat skydd mot att vilseledas eller utsättas för manipulation och tvång.

Utifrån att utredningen inte föreslår kriminalisering av tvång att vara kvar i ett äktenskap, vill stadsledningskontoret understryka vikten av att annan lagstiftning så som olaga tvång oftare bör övervägas att tillämpas i de fall där personer stannar i äktenskap utifrån underliggande hot om repressalier.

Stadsledningskontoret vill understryka att även om skärpt lagstiftning kan ha en positiv effekt behöver brottsofferperspektivet lyftas fram. Då brottsoffer och förövare ofta är nära anhöriga finns en risk att brottsoffer tvekar att eller avstår från att söka hjälp utifrån oro för straff mot närstående personer. Det är av stor vikt att kommunala insatser och samverkan mellan myndigheter fungerar för att tillgodose stöd och skydd för personer som utsatts för de brott som utredningen avser. Detta kräver en hög kunskap och förståelse för det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer för att på rätt sätt kunna stötta de som utsatts och att lagföra gärningspersoner.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Förvaltningens huvudsakliga synpunkter kan beskrivas enligt följande:

- Förvaltningen har inga invändningar mot utredningens förslag om skärpta straffskalor. Kriminalisering av försök till äktenskapsresebrott är av särskilt stor betydelse utifrån vikten av att dessa brott förhindras innan de har begåtts, då det är svårt att ge adekvat stöd och hjälp till personer när de redan förts utomlands.
- En skärpning av straffskalor kan medföra en ökad möjlighet till att använda hemliga tvångsmedel, vilket i sin tur kan möjliggöra insamling av bevis och anskaffande av information av vikt för att både kunna utreda och/ eller förhindra brott. Det kan även tillgodose skydd för målsägande så att denne exempelvis ska kunna undgå att föras utomlands eller riskera att utsättas för

ökad fara i de fall där målsägande redan förts utomlands. Förvaltningen står bakom de behovsanalyser som Polismyndigheten har gjort och har erfarenhet av ärenden där hemliga tvångsmedel har varit gynnsamma för att kunna samla in relevant bevisning utan att utsätta målsäganden för ökad fara. Hemliga tvångsmedel kan även lätta bevisbördan från målsägande som redan befinner sig i en utsatt och sårbar situation i relation till gärningspersoner som ofta är nära familj eller släkt.

- Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag om att bestämmelsen om äktenskapstvång ska utvidgas till att omfatta även den som genom vilseledande angående att ett äktenskap ingås eller förutsättningarna för äktenskapets upplösning förmår en person att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse. Det är viktigt att personer som av olika skäl inte har förmåga att förstå att äktenskap ingås eller innebörden av att äktenskap ingås också skyddas av lagen.
- Förvaltningen ser positivt på bestämmelsen om att vilseledande till äktenskapsresa ska utvidgas till att omfatta även de situationer där en person genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmås att resa till en annan stat än den där han eller hon bor i syfte att personen ska utsättas för äktenskapstvång eller barnäktenskapsbrott samt den nya brottsbeteckningen äktenskapsresebrott. Förvaltningen ser att fler situationer kommer kunna omfattas i det nya förslaget till lagstiftning och att särskilt sårbara personer får ett utökat skydd mot att vilseledas och/ eller utsättas för manipulation och tvång. • Utredningens förslag om att inte kriminalisera tvång att stanna i ett äktenskap tillstår, men förvaltningen vill understryka vikten av att annan lagstiftning så som olaga tvång oftare bör övervägas att tillämpas i de fall där personer stannar i äktenskap utifrån underliggande hot om repressalier.
- Förvaltningen vill understryka att även om skärpt lagstiftning kan ha en positiv effekt behöver brottsofferperspektivet även lyftas fram. Eftersom att brottsoffer och förövare ofta är nära anhöriga finns en risk att brottsoffer tvekar att eller avstår från att söka hjälp utifrån oro för straff mot närstående personer. Det är av stor vikt att kommunala insatser och samverkan mellan myndigheter fungerar för att tillgodose stöd och skydd för personer som utsatts för de brott som utredningen avser. Detta kräver en hög kunskap och förståelse för det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer för att på rätt sätt kunna stötta de som utsatts och lagföra gärningspersoner.